

การขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ของข้าราชการ ลูกจ้างประจำ พนักงานราชการ

๑. การพิจารณาเสนอขอพระราชทานขอได้กระทำได้ด้วยความรอบคอบว่าข้าราชการ ลูกจ้างประจำและพนักงานราชการที่จะได้รับการเสนอขอพระราชทานเป็นผู้ที่เหมาะสมตามข้อ ๘ แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ.๒๕๓๖ หรือไม่ กล่าวคือ บุคคลดังกล่าวต้องได้กระทำความดีความชอบเป็นประโยชน์แก่ราชการหรือสาธารณชนจนถึงขนาดควรเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ในชั้นตราดังกล่าวให้
๒. การนับระยะเวลาเพื่อเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เลื่อนชั้นตราให้สูงขึ้นตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด หากผู้ขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ถูกลงโทษทางวินัยในปีใด ให้เพิ่มระยะเวลาการเสนอขอพระราชทานฯ อีก ๑ ปี ยกเว้นโทษภาคทัณฑ์
๓. ตรวจสอบบัญชีแสดงคุณสมบัติข้าราชการ ลูกจ้างประจำ และพนักงานราชการกับข้อมูลประวัติเครื่องราชอิสริยาภรณ์ในรายละเอียด ดังนี้
 - ๓.๑ คำนำหน้าชื่อ-สกุล ปัจจุบันถ้ามีการเปลี่ยนชื่อ-สกุล และยังไม่ได้แจ้งขอเปลี่ยนชื่อ-สกุล ขอให้แจ้งและส่งหลักฐานการเปลี่ยนมาพร้อมการเสนอขอครั้งนี้ด้วย
 - ๓.๒ กรณีเปลี่ยนชื่อ-สกุล จากเดิมที่เคยขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นรองมาแล้ว ขอให้ใส่ ชื่อ-สกุลเดิม ในช่องหมายเหตุในบัญชีแสดงคุณสมบัติ ชั้นตราที่จะเสนอขอ
 - ๓.๓ ประวัติการได้รับพระราชทานเครื่องราชฯ ชั้นรองของข้าราชการ ลูกจ้างประจำ ขอให้เพิ่มรายละเอียดให้ครบถ้วน พร้อมใส่ วัน/เดือน/ปีที่ได้รับ และลำดับที่ในราชกิจจานุเบกษา
๔. จัดทำบัญชีแสดงคุณสมบัติของข้าราชการ ลูกจ้างประจำ และพนักงานราชการ ซึ่งเสนอขอพระราชทานเครื่องราชฯ ประจำปี ๒๕๕๔ ตามแบบโดยใช้กระดาษ A๔ แนวนอน พิมพ์แยกชั้นตรา โดยแต่ละชั้นตราให้แยกบุรุษ-สตรี เรียงลำดับชื่อตามอักษร ก-ฮ (กรอกข้อมูลให้ครบถ้วนทุกช่อง) เสนอต่อผู้อำนวยการ ลงนามในแผ่นสุดท้ายของบัญชีฯ แต่ละชั้นตรา

หลักเกณฑ์การขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์สำหรับข้าราชการ

บัญชี ๔๑

การขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้แก่ข้าราชการตามระบบจำแนกประเภทตำแหน่ง

ลำดับ	ระดับตำแหน่ง	เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ที่ขอพระราชทาน		เงื่อนไขและระยะเวลาการขอ พระราชทาน	หมายเหตุ
		เริ่มต้นขอ	เลื่อนได้ถึง		
๑.	<u>ประเภททั่วไป</u> ระดับปฏิบัติงาน	บ.ม.	จ.ช.	๑. เริ่มขอพระราชทาน บ.ม. ๒. ได้รับเงินเดือนต่ำกว่าขั้นตำแหน่งของระดับ ชำนาญงาน (น้อยกว่า ๑๐,๑๙๐ บาท) และดำรงตำแหน่งมาแล้วไม่น้อยกว่า ๑๐ ปี บริบูรณ์ (มากกว่าหรือเท่ากับ ๑๐ ปี) ขอ บ.ช. ๓. ได้รับเงินเดือนไม่ต่ำกว่าขั้นตำแหน่งของ ระดับชำนาญงาน (มากกว่าหรือเท่ากับ ๑๐,๑๙๐ บาท) ขอ จ.ม. ๔. ได้รับเงินเดือนไม่ต่ำกว่าขั้นตำแหน่ง ระดับชำนาญงาน และดำรงตำแหน่ง มาแล้วไม่น้อยกว่า ๑๐ ปี บริบูรณ์ ขอ จ.ช.	๑. ต้องมีระยะเวลารับราชการ ติดต่อกันมาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปีบริบูรณ์ นับตั้งแต่วันเริ่มเข้า รับราชการจนถึงวันก่อนวันพระ ราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา ของปีที่จะขอพระราชทานไม่ น้อยกว่า ๖๐ วัน ๒. ลำดับ ๔, ๘-๑๐ และ ๑๒- ๑๕ การขอกรณีปีที่เกษียณอายุ ราชการตามข้อ ๔ หรือข้อ ๕ แล้วแต่กรณี ให้ขอปีติดกันได้
๒	ระดับชำนาญงาน	ต.ม.	ต.ช.	๑. เริ่มขอพระราชทาน ต.ม. ๒. ดำรงตำแหน่งมาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปี บริบูรณ์ ขอ ต.ช.	
๓	ระดับอาวุโส	ท.ม.	ท.ช.	๑. เริ่มขอพระราชทาน ท.ม. ๒. ดำรงตำแหน่งมาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปี บริบูรณ์ ขอ ท.ช.	
๔	ระดับทักษะพิเศษ	-	ม.ว.ม.	๑. ได้ ท.ช. มาแล้วไม่น้อยกว่า ๓ ปี บริบูรณ์ ขอ ป.ม. ๒. ได้ ป.ม. มาแล้วไม่น้อยกว่า ๓ ปี บริบูรณ์ ขอ ป.ช. ๓. ได้ ป.ช. มาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปี บริบูรณ์ ขอ ม.ว.ม. ๔. ในปีที่เกษียณอายุราชการขอ พระราชทานสูงขึ้นได้อีก ๑ ขั้นตรา แต่ไม่ เกิน ป.ช.	

ลำดับ	ระดับตำแหน่ง	เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ที่ขอพระราชทาน		เงื่อนไขและระยะเวลาการขอพระราชทาน	หมายเหตุ
		เริ่มต้นขอ	เลื่อนได้ถึง		
๕	<u>ประภทวิชาการ</u> ระดับปฏิบัติการ	ต.ม.	-		
๖	ระดับชำนาญการ	ต.ช.	ท.ช.	๑. เริ่มขอพระราชทาน ต.ช. ๒. ได้รับเงินเดือนไม่ต่ำกว่าขั้นต่ำของระดับ ชำนาญการพิเศษ ขอ ท.ม. ๓. ได้รับเงินเดือนไม่ต่ำกว่าขั้นต่ำของระดับ ชำนาญการพิเศษมาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปี ขอ ท.ช.	
๗	ระดับชำนาญการ พิเศษ	ท.ช.	ป.ม.	๑. เริ่มขอพระราชทาน ท.ช. ๒. ได้รับเงินเดือนขั้นสูงและได้ ท.ช. มาแล้วไม่ น้อยกว่า ๕ ปีบริบูรณ์ ขอ ป.ม.	
๘	ระดับเชี่ยวชาญ	-	ม.ว.ม.	๑. ได้ ท.ช. มาแล้วไม่น้อยกว่า ๓ ปีบริบูรณ์ ขอ ป.ม. ๒. ได้ ป.ม. มาแล้วไม่น้อยกว่า ๓ ปีบริบูรณ์ ขอ ป.ช. ๓. ได้ ป.ช. มาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปีบริบูรณ์ ขอ ม.ว.ม. ๔. ในปีทีเกษียณอายุราชการขอพระราชทาน สูงขึ้นได้อีก ๑ ขั้นตรา แต่ไม่เกิน ป.ช. เว้น กรณีลาออก	
๙	ระดับทรงคุณวุฒิที ได้รับเงินประจำ ตำแหน่ง ๑๓,๐๐๐ บาท	-	ม.ป.ช.	๑. เลื่อนขั้นตราตามลำดับได้ทุกปีจนถึง ป.ม. ๒. ได้ ป.ม. มาแล้วไม่น้อยกว่า ๓ ปีบริบูรณ์ ขอ ป.ช. ๓. ได้ ป.ช. มาแล้วไม่น้อยกว่า ๓ ปีบริบูรณ์ ขอ ม.ว.ม. ๔. ได้ ม.ว.ม. มาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปีบริบูรณ์ ขอ ม.ป.ช. ๕. ในปีทีเกษียณอายุราชการขอพระราชทาน สูงขึ้นได้อีก ๑ ขั้นตรา แต่ไม่เกิน ม.ว.ม. เว้น กรณีลาออก	
๑๐	ระดับทรงคุณวุฒิที ได้รับเงินประจำ ตำแหน่ง ๑๕,๖๐๐ บาท	-	ม.ป.ช.	๑. ได้ ป.ม. มาแล้วไม่น้อยกว่า ๓ ปีบริบูรณ์ ขอ ป.ช. ๒. ได้ ป.ช. มาแล้วไม่น้อยกว่า ๓ ปีบริบูรณ์ ขอ ม.ว.ม. ๓. ได้ ม.ว.ม. มาแล้วไม่น้อยกว่า ๓ ปี บริบูรณ์ ขอ ม.ป.ช. ๔. ในปีทีเกษียณอายุราชการขอพระราชทาน สูงขึ้นได้อีก ๑ ขั้นตรา เว้นกรณีลาออก	

ลำดับ	ระดับตำแหน่ง	เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ที่ขอพระราชทาน		เงื่อนไขและระยะเวลา การขอพระราชทาน	หมายเหตุ
		เริ่มต้นขอ	เลื่อนได้ถึง		
๑๑	<u>ประเภทอำนวยการ</u> ระดับต้น	ท.ช.	ป.ม.	๑. เริ่มขอพระราชทาน ท.ช. ๒. ได้รับเงินเดือนขั้นสูง และได้ ท.ช. มาแล้ว ไม่น้อยกว่า ๓ ปีบริบูรณ์ ขอ ป.ม.	
๑๒	ระดับสูง	-	ม.ว.ม.	๑. ได้ ท.ช. มาแล้วไม่น้อยกว่า ๓ ปีบริบูรณ์ ขอ ป.ม. ๒. ได้ ป.ม. มาแล้วไม่น้อยกว่า ๓ ปีบริบูรณ์ ขอ ป.ช. ๓. ได้ ป.ช. มาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปีบริบูรณ์ ขอ ม.ว.ม. ๔. ในปีที่เกษียณอายุราชการขอพระราชทาน สูงขึ้นได้อีก ๑ ขั้นตรา แต่ไม่เกิน ป.ช. เว้น กรณีลาออก	
๑๓	<u>ประเภทบริหาร</u> ระดับต้น	-	ม.ว.ม.	๑. ได้ ท.ช. มาแล้วไม่น้อยกว่า ๓ ปีบริบูรณ์ ขอ ป.ม. ๒. ได้ ป.ม. มาแล้วไม่น้อยกว่า ๓ ปีบริบูรณ์ ขอ ป.ช. ๓. ได้ ป.ช. มาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปีบริบูรณ์ ขอ ม.ว.ม. ๔. ในปีที่เกษียณอายุราชการขอพระราชทาน สูงขึ้นได้อีก ๑ ขั้นตรา แต่ไม่เกิน ป.ช. เว้น กรณีลาออก	
๑๔	ระดับสูงที่ได้รับเงิน ประจำตำแหน่ง ๑๔,๕๐๐ บาท	-	ม.ป.ช.	๑. เลื่อนขั้นตราตามลำดับได้ทุกปีจนถึง ป.ม. ๒. ได้ ป.ม. มาแล้วไม่น้อยกว่า ๓ ปีบริบูรณ์ ขอ ป.ช. ๓. ได้ ป.ช. มาแล้วไม่น้อยกว่า ๓ ปีบริบูรณ์ ขอ ม.ว.ม. ๔. ได้ ม.ว.ม. มาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปีบริบูรณ์ ขอ ม.ป.ช. ๕. ในปีที่เกษียณอายุราชการขอพระราชทาน สูงขึ้นได้อีก ๑ ขั้นตรา แต่ไม่เกิน ม.ว.ม. เว้น กรณีลาออก	
๑๕	ระดับสูงที่ได้รับเงิน ประจำตำแหน่ง ๒๑,๐๐๐ บาท	-	ม.ป.ช.	๑. ได้ ป.ม. มาแล้วไม่น้อยกว่า ๓ ปีบริบูรณ์ ขอ ป.ช. ๒. ได้ ป.ช. มาแล้วไม่น้อยกว่า ๓ ปีบริบูรณ์ ขอ ม.ว.ม. ๓. ได้ ม.ว.ม. มาแล้วไม่น้อยกว่า ๓ ปีบริบูรณ์ ขอ ม.ป.ช. ๔. ในปีที่เกษียณอายุราชการขอพระราชทาน สูงขึ้นได้อีก ๑ ขั้นตรา เว้นกรณีลาออก	

คำอธิบายหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์

ให้แก่ข้าราชการพลเรือนตามระบบจำแนกประเภทตำแหน่ง

ตามบัญชี ๔๑ ท้ายระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่

เชิดชูยิ่งช้างเผือก และเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติยศยิ่งมงกุฎไทย พ.ศ. ๒๕๓๖ แก้ไขเพิ่มเติมโดย

ระเบียบฯ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๒

.....

๑. เงื่อนไข ระยะเวลาดำรงตำแหน่ง

๑.๑ ระดับปฏิบัติงาน เงื่อนไข “ดำรงตำแหน่งมาแล้วไม่น้อยกว่า ๑๐ ปีบริบูรณ์” อนุโลมให้นับระยะเวลาการดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันบรรจุเข้ารับราชการก่อนการปรับเปลี่ยนตำแหน่งตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.๒๕๕๑ เนื่องจากเป็นตำแหน่งที่เริ่มบรรจุเข้ารับราชการและปรับเปลี่ยนมาจากระดับ ๑ - ๔ ซึ่งเกณฑ์ขั้นตราที่ขอพระราชทานสามารถเทียบเคียงกันได้

๑.๒ ระดับชำนาญงานและระดับอาวุโส เงื่อนไข “ดำรงตำแหน่งมาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปีบริบูรณ์” ให้นำระยะเวลาตั้งแต่ดำรงตำแหน่งเดิม (ตั้งแต่ดำรงตำแหน่งระดับ ๕ หรือ ระดับ ๗ แล้วแต่กรณี) ก่อนการปรับเปลี่ยนตำแหน่งตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.๒๕๕๑ มานับรวมเป็นระยะเวลาการดำรงตำแหน่งได้

๒. เงื่อนไข ได้รับเงินเดือนขั้นต่ำ หรือเงินเดือนขั้นสูง

๒.๑ ต้องเป็นเงินเดือนขั้นต่ำหรือเงินเดือนขั้นสูงตามบัญชีเงินเดือนขั้นต่ำขั้นสูงของข้าราชการพลเรือนสามัญท้ายพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนพ.ศ.๒๕๕๑ ไม่ใช่เงินเดือนขั้นต่ำหรือขั้นสูงชั่วคราวตามบัญชีดังกล่าว

๒.๒ ต้องเป็นเงินเดือนที่ได้รับภายในวันที่ ๖ กันยายน ของปีที่เสนอขอพระราชทาน (เนื่องจากตามระเบียบฯ พ.ศ.๒๕๓๖ ข้อ ๑๕ กำหนดให้ส่วนราชการส่งเรื่องเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีก่อนวันพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาไม่น้อยกว่า ๙๐ วัน คือ ภายในวันที่ ๖ กันยายน ของทุกปี บุคคลที่จะได้รับการพิจารณาเสนอขอพระราชทาน จึงต้องมีคุณสมบัติครบถ้วนภายในวันที่ ๖ กันยายนของปีที่เสนอขอพระราชทาน)

๒.๓ กรณีเกษียณอายุราชการในปีที่เสนอขอพระราชทาน หากได้รับเงินเดือนขั้นต่ำหรือเงินเดือนขั้นสูงของตำแหน่งต่าง ๆ หลังวันที่ ๖ กันยายน ของปีที่เสนอขอพระราชทาน อนุโลมให้ส่งเรื่องเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีภายในวันที่ ๖ ตุลาคม ของปีที่เสนอขอพระราชทาน

๓. ตำแหน่งข้าราชการที่กำหนดว่า “ได้รับเงินเดือนไม่ต่ำกว่าขั้นต่ำของระดับชำนาญการพิเศษมาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปี ขอ ท.ช.” การนับระยะเวลา ๕ ปี ให้นับตั้งแต่วันที่ได้รับเงินเดือนขั้นต่ำของระดับชำนาญการพิเศษ (๒๒,๑๔๐ บาท) จนครบ ๕ ปีบริบูรณ์ ภายในวันที่ ๖ กันยายน ของปีที่จะเสนอขอพระราชทาน เช่น การเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ประจำปี ๒๕๕๔ บุคคลที่จะได้รับการพิจารณาเสนอขอพระราชทานชั้น ท.ช. ต้องได้รับเงินเดือนไม่ต่ำกว่าขั้นต่ำของระดับชำนาญการพิเศษ (มากกว่าหรือเท่ากับ ๒๒,๑๔๐ บาท) ตั้งแต่ ๑ เมษายน ๒๕๔๙

๔. ตำแหน่งชำนาญการพิเศษที่กำหนดว่า “ได้รับเงินเดือนขั้นสูงและได้ ท.ช. มาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปี บริบูรณ์ ขอ ป.ม.” หมายถึง

๔.๑ ได้รับเงินเดือนขั้นสูงของระดับชำนาญการพิเศษ (๕๘,๓๙๐ บาท) ภายในวันที่ ๖ กันยายน ของปีที่จะเสนอขอพระราชทาน

๔.๒ ระยะเวลาได้รับพระราชทาน ท.ช. มาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปีบริบูรณ์ นับจาก วันที่ ๕ ธันวาคม ของปีที่ได้รับพระราชทาน ท.ช. และอนุโลมให้นับถึงวันที่ ๕ ธันวาคม ของปีที่จะขอพระราชทาน

๕. การพิจารณาเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้แก่ข้าราชการที่ได้รับการต่ออายุราชการ หลังจากมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์

๕.๑ เนื่องจากเป็นการรับราชการโดยต่อเนื่อง จึงไม่อยู่ในเกณฑ์ขอพระราชทานกรณีเกษียณอายุราชการ แต่สามารถนับระยะเวลารับราชการต่อเนื่องกันเพื่อขอพระราชทานเลื่อนขั้นตราสูงขึ้นตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายระเบียบฯ ได้

๕.๒ กรณีสิ้นสุดระยะเวลาการต่ออายุราชการหรือลาออกในปีที่อยู่ระหว่างต่ออายุราชการให้พิจารณาเสนอขอพระราชทานได้เช่นเดียวกับการเกษียณอายุราชการ

๖. การพิจารณาเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้แก่ผู้เข้าร่วมโครงการเกษียณอายุราชการ ก่อนกำหนดถือปฏิบัติเช่นเดียวกับปีที่ผ่านมา ดังนี้

๖.๑ ผู้เข้าร่วมโครงการฯ ที่จะอยู่ในเกณฑ์ได้รับการพิจารณาเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ต้องเป็นผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ลาออกจากราชการ และต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติครบถ้วนอยู่ในเกณฑ์ได้รับการพิจารณาเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ในปีที่ได้รับอนุญาตให้เข้าร่วมโครงการฯ

๖.๒ เนื่องจากการพ้นจากราชการของผู้เข้าร่วมโครงการฯ เป็นกรณีการลาออกมิใช่เพราะเหตุเกษียณอายุราชการจริง จึงไม่สามารถขอพระราชทานตามเกณฑ์ที่กำหนดให้ขอปิดกั้นได้ในปีที่เกษียณอายุราชการ

คำแนะนำในการขอพระราชทานเหรียญจักรพรรดิมาลา

เหรียญจักรพรรดิมาลา พระราชทานแก่ข้าราชการที่รับราชการมาด้วยความเรียบร้อยเป็นเวลานานไม่น้อยกว่า ๒๕ ปี (ข้าราชการที่ล้างมณฑลไม่ถือว่าปฏิบัติราชการมาด้วยความเรียบร้อย) การนับเวลาราชการให้นับโดยคำนวณเวลาราชการทั้งหมดของข้าราชการผู้นั้นรวมกัน แต่ถ้าข้าราชการนั้นเข้ารับราชการก่อนอายุครบ ๑๘ ปีบริบูรณ์ ก็ให้นับตั้งแต่วันที่อายุครบ ๑๘ ปีบริบูรณ์ เป็นต้นไป จนถึงวันเฉลิมพระชนมพรรษา (วันที่ ๕ ธันวาคม)

ผู้ที่เคยออกจากราชการไปแล้ว เมื่อได้รับการบรรจุกลับเข้ารับราชการใหม่ ให้นับเวลาราชการก่อนออกจากราชการ และเวลารับราชการครั้งหลังรวมกันได้

การรายงานขอพระราชทานเหรียญจักรพรรดิมาลา เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติเกี่ยวกับการรายงาน จะต้องตรวจสอบว่าข้าราชการผู้นั้นรับราชการมาครบ ๒๕ ปีหรือไม่ เคยได้รับพระราชทานเหรียญจักรพรรดิมาลามาแล้วหรือไม่ เพื่อป้องกันการขอซ้ำ แล้วจัดทำบัญชีรายการประวัติของข้าราชการผู้ขอพระราชทานแต่ละราย โดยลงรายการ วัน เดือน ปี ที่เริ่มรับราชการจนถึงปีที่รับราชการมาครบ ๒๕ ปี หรือปีที่ขอพระราชทาน ซึ่งอาจจะเกิน ๒๕ ปี ก็ได้

หลักเกณฑ์การขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์สำหรับลูกจ้างประจำ

๑. หลักเกณฑ์

การขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้พิจารณาโดยรอบคอบว่าผู้นั้นได้กระทำ ความชอบเป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติและประชาชนจนถึงขนาดอันควรได้รับบำเหน็จเครื่องราชอิสริยาภรณ์ โดยมีใช้พิจารณาแต่เพียงตำแหน่ง ระดับ ชั้น ยศ หรือ ครบกำหนดระยะเวลาที่จะขอพระราชทาน เครื่องราชอิสริยาภรณ์ได้เท่านั้น ทั้งนี้เพื่อให้บุคคลที่ได้รับพระราชทานรู้สึกภาคภูมิใจในเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับพระราชทานอย่างแท้จริง และเพื่อให้เครื่องราชอิสริยาภรณ์เป็นเครื่องเชิดชูเกียรติยศอย่างสูงด้วย บุคคลที่พึงได้รับการพิจารณาเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ จะต้องมีความดี ดังนี้

- (๑) เป็นผู้ประพฤติดีและปฏิบัติงานราชการหรือปฏิบัติงานที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนด้วยความ อุตสาหะ ซื่อสัตย์ และเอาใจใส่ต่อหน้าที่อย่างดียิ่ง
- (๒) เป็นผู้ไม่เคยมีพระบรมราชานุญาตให้เรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์หรือต้องรับโทษจำคุกโดยคำ พิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิด ลหุโทษ
- (๓) ไม่เป็นผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดทางวินัยร้ายแรง และถูกตั้งกรรมการสอบสวนแล้ว หรือกระทำ ความผิดทางอาญาและอยู่ระหว่างสอบสวนของพนักงานสอบสวน หรืออยู่ระหว่างดำเนิน คดีอาญาในศาลแม้คดีไม่ถึงที่สุด เว้นแต่ความผิดลหุโทษหรือความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียว

คุณสมบัติของผู้ขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ลูกจ้างประจำ

ลำดับ	ตำแหน่ง	เครื่องราชฯ ที่ขอพระราชทาน		เงื่อนไขระยะเวลาการเลื่อน ชั้นตรา	หมายเหตุ
		เริ่มต้นขอ	เลื่อนได้ถึง		
๑	ลูกจ้างประจำซึ่งได้รับเงินค่าจ้างตั้งแต่อัตราเงินเดือนขั้นต่ำของข้าราชการพลเรือนระดับ ๓ (๘,๓๔๐ บาท) แต่ไม่ถึงขั้นต่ำของอัตราเงินเดือนข้าราชการระดับ ๖ (๑๕,๐๕๐ บาท)	บ.ม.	จ.ม.	๑. เริ่มขอพระราชทาน บ.ม. ๒. ได้ บ.ม.มาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปีบริบูรณ์ขอ บ.ช. ๓. ได้ บ.ช. มาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปีบริบูรณ์ขอ จ.ม.	๑. ต้องปฏิบัติงานติดต่อกันมาเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า ๘ ปีบริบูรณ์ นับแต่วันเริ่มจ้าง จนถึงวันก่อนวันพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาของปีที่จะขอพระราชทาน ไม่น้อยกว่า ๖๐ วัน
๒	ลูกจ้างประจำซึ่งได้รับค่าจ้างตั้งแต่อัตราเงินเดือนขั้นต่ำของข้าราชการพลเรือนระดับ ๖ ขึ้นไป (๑๕,๐๕๐ บาท)	บ.ช.	จ.ช.	๑. เริ่มขอพระราชทาน บ.ช. ๒. ได้ บ.ช. มาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปีบริบูรณ์ขอ จ.ม. ๓. ได้ จ.ม. มาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปีบริบูรณ์ขอ จ.ช.	๒. ต้องเป็นลูกจ้างประจำของส่วนราชการ ตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยลูกจ้างประจำของส่วนราชการและหมายความรวมถึงลูกจ้างประจำของส่วนราชการส่วนท้องถิ่น เมืองพัทยาและกรุงเทพมหานคร แต่ไม่หมายความถึงลูกจ้างเงินทุนหมุนเวียน ๓. ต้องเป็นลูกจ้างประจำที่มีชื่อและลักษณะงานเป็นลูกจ้างโดยตรงหมวดฝีมือหรือลูกจ้างประจำที่มีชื่อและลักษณะเหมือนข้าราชการ

หมายเหตุ ปัจจุบันตำแหน่งลูกจ้างประจำได้ปรับเปลี่ยนเป็นตำแหน่งใหม่แล้วจากระบบเดิมแบ่งเป็น ๕ หมวด คือ หมวดแรงงาน หมวดกึ่งฝีมือ หมวดฝีมือ หมวดฝีมือพิเศษ และหมวดฝีมือพิเศษเฉพาะ ปัจจุบันเป็น ๔ กลุ่มงาน คือ กลุ่มงานบริการพื้นฐาน กลุ่มงานสนับสนุน กลุ่มงานช่าง และกลุ่มงานเทคนิคพิเศษ การขอพระราชทานเครื่องราชของลูกจ้างประจำการพิจารณาหลักเกณฑ์อนุโลมให้ใช้ตำแหน่งเดิมก่อนที่จะมีการปรับเปลี่ยนเป็นแบบใหม่

หลักเกณฑ์การขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์สำหรับพนักงานราชการ

๑. หลักเกณฑ์

การขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้พิจารณาโดยรอบคอบว่าผู้นั้นได้กระทำความชอบเป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติและประชาชนจนถึงขนาดอันควรได้รับบำเหน็จเครื่องราชอิสริยาภรณ์ โดยมีใช้พิจารณาแต่เพียงกลุ่มงาน ครบกำหนดระยะเวลาที่จะขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ได้เท่านั้น ทั้งนี้เพื่อให้บุคคลที่ได้รับพระราชทานรู้สึกภาคภูมิใจในเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับพระราชทานอย่างแท้จริง และเพื่อให้เครื่องราชอิสริยาภรณ์เป็นเครื่องเชิดชูเกียรติยศอย่างสูงด้วย

บุคคลที่พึงได้รับการพิจารณาเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ จะต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

- (๑) เป็นผู้ประพฤติดีและปฏิบัติงานราชการหรือปฏิบัติงานที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนด้วยความอุตสาหะ ซื่อสัตย์ และเอาใจใส่ต่อหน้าที่อย่างดียิ่ง
- (๒) เป็นผู้ไม่เคยมีพระบรมราชานุญาตให้เรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์หรือต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
- (๓) ไม่เป็นผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดทางวินัยร้ายแรง และถูกตั้งกรรมการสอบสวนแล้ว หรือกระทำความผิดทางอาญาและอยู่ระหว่างสอบสวนของพนักงานสอบสวน หรืออยู่ระหว่างดำเนินคดีอาญาในศาลแม้คดีไม่ถึงที่สุด เว้นแต่ความผิดลหุโทษหรือความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียว

คุณสมบัติของผู้ขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์พนักงานราชการ

ลำดับ ที่	ตำแหน่ง	เครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ ขอพระราชทาน		เงื่อนไขและระยะเวลาการ เลื่อนขั้นตรา	หมายเหตุ
		เริ่มต้นขอ	เลื่อนได้ถึง		
๑.	พนักงานราชการ - กลุ่มงานบริการ - กลุ่มงานเทคนิค	บ.ม.	จ.ช.	๑. เริ่มขอพระราชทาน บ.ม. ๒. ได้ บ.ม. มาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปีบริบูรณ์ ขอ บ.ช. ๓. ได้ บ.ช. มาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปีบริบูรณ์ ขอ จ.ม. ๔. ได้ จ.ม. มาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปีบริบูรณ์ ขอ จ.ช.	๑. ลำดับ ๑-๔ ต้องปฏิบัติงาน ติดต่อกันมา เป็นระยะเวลา ไม่น้อยกว่า ๕ ปีบริบูรณ์ นับตั้งแต่วันเริ่มจ้าง จนถึง วันก่อนวันพระราชพิธีเฉลิม พระชนมพรรษาของปีที่จะ ขอพระราชทานไม่น้อยกว่า ๖๐ วัน
๒.	พนักงานราชการ - กลุ่มงานบริหารทั่วไป	บ.ช.	ต.ม.	๑. เริ่มขอพระราชทาน บ.ช. ๒. ได้ บ.ช. มาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปีบริบูรณ์ ขอ จ.ม. ๓. ได้ จ.ม. มาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปีบริบูรณ์ ขอ จ.ช. ๔. ได้ จ.ช. มาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปีบริบูรณ์ ขอ ต.ม.	๒. ลำดับ ๕-๗ ต้องปฏิบัติงาน ติดต่อกันมา เป็นระยะเวลา ไม่น้อยกว่า ๓ ปีบริบูรณ์ นับตั้งแต่วันเริ่มจ้าง จนถึง วันก่อนวันพระราชพิธีเฉลิม พระชนมพรรษาของปีที่จะ ขอพระราชทานไม่น้อยกว่า ๖๐ วัน
๓.	พนักงานราชการ - กลุ่มงานวิชาชีพอเฉพาะ	จ.ม.	ต.ช.	๑. เริ่มขอพระราชทาน จ.ม. ๒. ได้ จ.ม. มาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปีบริบูรณ์ ขอ จ.ช. ๓. ได้ จ.ช. มาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปีบริบูรณ์ ขอ ต.ม. ๔. ได้ ต.ม. มาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปีบริบูรณ์ ขอ ต.ช.	๓. ต้องเป็นพนักงานราชการ ตามสัญญาจ้างของส่วน ราชการตามระเบียบสำนัก นายกรัฐมนตรีว่าด้วย พนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗
๔.	พนักงานราชการ - กลุ่มงานเชี่ยวชาญเฉพาะ	จ.ช.	ท.ม.	๑. เริ่มขอพระราชทาน จ.ช. ๒. ได้ จ.ช. มาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปีบริบูรณ์ ขอ ต.ม. ๓. ได้ ต.ม. มาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปีบริบูรณ์ ขอ ต.ช. ๔. ได้ ต.ช. มาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปีบริบูรณ์ ขอ ท.ม.	๔. ต้องเป็นพนักงานราชการที่ มีชื่อและลักษณะงานเป็น พนักงานที่เทียบเท่ากับ ลูกจ้างประจำหมวดฝีมือชั้น ไปตามระเบียบกระทรวงการ คลังว่าด้วยลูกจ้างประจำ ของส่วนราชการ
๕.	พนักงานราชการ - กลุ่มงานเชี่ยวชาญพิเศษ <u>ระดับทั่วไป</u>	ต.ม.	ท.ช.	๑. เริ่มขอพระราชทาน ต.ม. ๒. ได้ ต.ม. มาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปีบริบูรณ์ ขอ ต.ช. ๓. ได้ ต.ช. มาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปีบริบูรณ์ ขอ ท.ม. ๔. ได้ ท.ม. มาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปีบริบูรณ์ ขอ ท.ช.	

ลำดับ ที่	ตำแหน่ง	เครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ ขอพระราชทาน		เงื่อนไขและระยะเวลาการ เลื่อนขั้นตรา	หมายเหตุ
		เริ่มต้นขอ	เลื่อนได้ถึง		
๖.	พนักงานราชการ - กลุ่มงานเชี่ยวชาญพิเศษ <u>ระดับประเทศ</u>	ต.ช.	ป.ม.	๑. เริ่มขอพระราชทาน ต.ช. ๒. ได้ ต.ช.มาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปีบริบูรณ์ ขอ ท.ม. ๓. ได้ ท.ม. มาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปีบริบูรณ์ ขอ ท.ช. ๔. ได้ ท.ช. มาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปีบริบูรณ์ ขอ ป.ม.	
๗.	พนักงานราชการ - กลุ่มงานเชี่ยวชาญพิเศษ <u>ระดับสากล</u>	ท.ม.	ป.ช.	๑. เริ่มขอพระราชทาน ท.ม. ๒. ได้ ท.ม.มาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปีบริบูรณ์ ขอ ท.ช. ๓. ได้ ท.ช. มาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปีบริบูรณ์ ขอ ป.ม. ๔. ได้ ป.ม. มาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปีบริบูรณ์ ขอ ป.ช.	

การรับและส่งคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์

การรับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ แบ่งออกเป็น ๒ กรณี คือ

๑. การรับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสายสะพาย ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เข้าเฝ้ารับพระราชทาน จากผู้แทนพระองค์ ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา ประมาณปลายเดือนมีนาคม ถึงต้นเดือนพฤษภาคมของปี ต่อจากปีที่มีรายชื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษา เช่น มีรายชื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๘ จะเข้าเฝ้ารับพระราชทานในเดือนมีนาคม ๒๕๔๙ ถึง พฤษภาคม ๒๕๔๙

๒. การรับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ชั้นต่ำกว่าสายสะพาย สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี จะจัดสรรให้ผู้ที่ได้รับพระราชทานหลังจากมีรายชื่อในราชกิจจานุเบกษาแล้วประมาณ ๒ ปี โดยจัดสรรเป็นอัตราส่วน นอกจากเหรียญจักรพรรดิมาลา (ร.จ.พ.) ได้รับเต็มจำนวน และไม่ต้องส่งคืน สามารถเก็บไว้ให้ทายาทต่อไปได้

๒.๑ การรับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ชั้นต่ำกว่าสายสะพาย สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี จะแจ้งกำหนดให้ไปรับที่สำนักกษาปณ์ (หรือตามที่สค.กำหนด) เมื่อรับเครื่องราชฯ แล้ว นำมาจ่ายให้แก่ผู้ที่ได้รับพระราชทาน ในปีนั้น ๆ เป็นอัตราส่วนหรือจะเก็บไว้เป็นกองกลาง เพื่อให้ข้าราชการในสังกัดยืมประดับในงานพระราชพิธี จ่ายเครื่องราชฯ ดังกล่าวให้ผู้ใดไปต้องทำบัญชีรายชื่อให้ผู้รับไปลงลายมือชื่อรับตามแบบฟอร์ม (คร.๑) ที่สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีกำหนด จำนวน ๒ ฉบับ แล้วจัดส่งให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเก็บไว้เป็นหลักฐาน ๑ ฉบับ และหน่วยงานต้นสังกัดเก็บไว้เป็นหลักฐาน ๑ ฉบับ

๒.๒ การส่งคืน เครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี หลังจากได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ตระกูลเดียวกันสูงขึ้น ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับเครื่องราชฯ ต้องแจ้งให้ข้าราชการในสังกัดส่งคืนเครื่องราชฯ ชั้นรอง แล้วรวบรวมจัดทำบัญชีรายละเอียดของผู้ที่ส่งคืน และระบุชั้นตราเครื่องราชฯ ตามแบบฟอร์ม ทฐ.๓

การรับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นต่ำกว่าสายสะพาย

ข้าราชการที่ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นต่ำกว่าสายสะพายเมื่อหน่วยงานเสนอขอพระราชทานฯ ให้กับข้าราชการในสังกัดที่มีคุณสมบัติครบถ้วน สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีจะประกาศรายชื่อผู้ที่ได้รับพระราชทานเมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ของปีที่เสนอขอพระราชทานและนำประกาศในราชกิจจานุเบกษา ประมาณเดือนมิถุนายน – กรกฎาคม ของปีต่อไป เช่น เสนอขอพระราชทานประจำปี ๒๕๔๗ มีสิทธิได้รับพระราชทานวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๗ จะนำรายชื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาเดือนกรกฎาคม ๒๕๔๘

-ประกาศรายชื่อในราชกิจจานุเบกษาแล้ว สำนักกอลักษณ์และเครื่องราชอิสริยาภรณ์ จะแจ้งกำหนดให้หน่วยงานต่างๆ รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ประจำปี ๒๕๔๗ ประมาณเดือนสิงหาคม ๒๕๔๘ เป็นอัตราส่วน สำหรับเหรียญจักรพรรดิมาลา (ร.จ.พ.) ได้รับเต็มจำนวนตามสิทธิและไม่ต้องส่งคืน

-รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์มาแล้ว หน่วยงานต้องรวบรวมรายชื่อของข้าราชการที่ได้รับเหรียญจักรพรรดิมาลา (ร.จ.พ.) ลงลายมือชื่อในแบบฟอร์มขอรับเครื่องราชฯ (คร.๑) ที่สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี กำหนด จำนวน ๓ ชุด แล้วส่งให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี จำนวน ๑ ชุด ส่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จำนวน ๑ ชุด เก็บไว้ที่หน่วยงานต้นสังกัดเพื่อเป็นหลักฐาน จำนวน ๑ ชุด ส่วนเครื่องราชฯ ที่จัดสรรให้เป็นอัตราส่วนจะมอบให้ข้าราชการในสังกัด

-การรับใบประกาศเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ผู้ที่มีรายชื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษา จะได้รับใบประกาศกำกับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ทุกคน จะทยอยจ่ายให้ เมื่อสำนักกอลักษณ์และเครื่องราชฯ เขียนในใบประกาศเครื่องราชอิสริยาภรณ์ดังกล่าวเรียบร้อยแล้วหลังจากที่ประกาศรายชื่อในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ประมาณ ๔-๕ ปี

การส่งคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์

เครื่องราชอิสริยาภรณ์เป็นเครื่องหมายแห่งเกียรติยศ ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเพื่อเป็นบำเหน็จความชอบและเครื่องหมายเชิดชูเกียรติยศอย่างสูงยิ่งแก่ผู้ได้รับพระราชทาน ดังนั้น เมื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้แก่บุคคลใดแล้ว บุคคลนั้นย่อมมีหน้าที่ในการธำรงไว้ซึ่งคุณงามความดีและคุณค่าแห่งเครื่องราชอิสริยาภรณ์ นอกจากนั้นยังต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติให้ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ต้องส่งคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ในกรณีต่างๆ หากไม่สามารถส่งคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ได้ด้วยประการใดๆ จะต้องใช้ราคาเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตามที่ทางราชการกำหนด

๑. กรณีที่ต้องส่งคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตามกฎหมาย

การส่งคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตระกูลต่างๆ (ยกเว้นเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นมงคลยิ่งราชไมตรีภรณ์) กฎหมายบัญญัติการที่ต้องส่งคืนไว้ ซึ่งสรุปโดยรวมได้เป็น ๓ กรณี คือ กรณีวายชนม์ กรณีได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงขึ้น และกรณีทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์

๑.๑ กรณีถวายชนม์

กฎหมายเครื่องราชอิสริยาภรณ์หลายฉบับ โดยเฉพาะเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่งช้างเผือก และเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติยศยิ่งมงกุฎไทย ได้บัญญัติให้เมื่อผู้ได้รับพระราชทานถวายชนม์ให้ผู้รับมรดกจะต้องส่งคืนภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์นั้นถวายชนม์

กรณีผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่สรรเสริญยิ่งดิเรกคุณาภรณ์ถวายชนม์ หากผู้ถวายชนม์ได้รับพระราชทานชั้นตราเดียว ทายาทของผู้ได้รับพระราชทานไม่ต้องส่งคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ดังกล่าว เนื่องจากตามพระราชบัญญัติเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่สรรเสริญยิ่งดิเรกคุณาภรณ์ พ.ศ.๒๕๓๔ มิได้บัญญัติให้ต้องส่งคืน

๑.๒ กรณีได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงขึ้น

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่มีกฎหมายบัญญัติให้ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงขึ้นต้องส่งคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นรอง เช่น เครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่งช้างเผือก เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติยศยิ่งมงกุฎไทย และเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่สรรเสริญยิ่งดิเรกคุณาภรณ์ หากได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงขึ้นในตระกูลใดต้องส่งคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นรองในตระกูลนั้น เช่น ผู้ที่ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้น ต.ม. และ ต.ช. ต่อมาได้รับพระราชทานชั้น ท.ม. บุคคลนั้นมีหน้าที่ต้องส่งคืนชั้น ต.ม. ซึ่งเป็นชั้นรองของชั้น ท.ม. และเมื่อได้รับพระราชทานชั้น ท.ช. บุคคลนั้นต้องส่งคืนชั้น ต.ช. ซึ่งเป็นชั้นรองของชั้น ท.ช.

๑.๓ กรณีทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์

การเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ หมายความว่า การดำเนินการถอนชื่อผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ออกจากรายชื่อผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี และเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ รวมทั้งประกาศนียบัตรกำกับเครื่องราชอิสริยาภรณ์คืนด้วย

เมื่อปรากฏเหตุตามข้อ ๗ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ พ.ศ.๒๕๔๘ เป็นหน้าที่ของส่วนราชการต้นสังกัดหรือส่วนราชการที่เสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่จะต้องดำเนินการรวบรวมเอกสารหลักฐานและประวัติการได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ของผู้นั้นส่งเรื่องไปยังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเพื่อเสนอนายกรัฐมนตรี เมื่อนายกรัฐมนตรีพิจารณาเห็นชอบแล้ว สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีจะส่งเรื่องไปยังสำนักราชเลขาธิการ เพื่อนำความกราบบังคมทูลพระกรุณาขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ต่อไป เมื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เรียกคืน และสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีนำลงประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ส่วนราชการต้นสังกัดของผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์คืนโดยพลัน

๒. การส่งคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์กรณีอื่น ๆ

ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่มีความประสงค์ส่งคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ โดยไม่ใช่กรณีที่ต้องส่งคืนตามกฎหมาย เช่น กรณีเกษียณอายุราชการ ลาออก หรือพ้นจากตำแหน่ง หรือไม่ประสงค์จะเก็บไว้เนื่องจากไม่ได้ใช้ประดับแล้ว สามารถส่งคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ได้ ทั้งโดยการส่งคืนผ่านหน่วยงานต้นสังกัด และการส่งคืนโดยตรงที่สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

๓. การตรวจสอบเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่จะรับคืน

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีจะพิจารณารับคืนเฉพาะเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่มีสภาพที่สมบูรณ์เท่านั้น หากเป็นกรณีเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชำรุดหรือเสียหายตามสภาพอันเกิดจากการใช้เพียงเล็กน้อย เช่น ลงยาสีแตกหรือกะเทาะหรือสึกหรือส่วนหนึ่งส่วนใด สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีอาจพิจารณารับคืนได้ ทั้งนี้ จะไม่รับคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ไม่ครบตามลักษณะหรือองค์ประกอบของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่กฎหมายเครื่องราชอิสริยาภรณ์แต่ละตระกูลบัญญัติไว้

กรณีเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่จะส่งคืนมีองค์ประกอบไม่ครบถ้วน เนื่องจากบางส่วนของเครื่องราชอิสริยาภรณ์สูญหาย ผู้ได้รับพระราชทานหรือส่วนราชการต้นสังกัดของผู้นั้นสามารถทำหนังสือถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีแจ้งความประสงค์ขอให้พิจารณาดำเนินการซ่อม (จัดสร้างส่วนที่สูญหาย) ได้โดยให้ระบุด้วยว่าผู้ได้รับพระราชทานจะเป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย และเมื่อสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีส่งให้สำนักกษาปณ์ กรมธนารักษ์ หรือ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก ดำเนินการซ่อมเรียบร้อยแล้วจะแจ้งให้ผู้ที่ได้รับพระราชทานไปชำระราคาค่าซ่อมแซมและจะดำเนินการรับคืนต่อไป

กรณีที่ส่วนราชการรับคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์จากผู้ได้รับพระราชทานหรือทายาทของผู้ได้รับพระราชทาน ขอให้ตรวจสอบความแท้จริงของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ในเบื้องต้นว่ามีสัญลักษณ์ของผู้ผลิตเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ตัวเครื่องราชอิสริยาภรณ์หรือไม่ ทั้งนี้ ในอดีตสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้จ้างให้เอกชนที่มีฝีมือในด้านนี้เป็นผู้สร้าง เช่น ร้าน ท.ประดิษฐ์ ไทยนคร ธีระชัยการช่าง ประเสริฐศิลป์ รัตนกาญจน์ สหศิลป์ สัมพันธ์อาภรณ์ แสงมณี เสงหลี เป็นต้น นอกจากนี้ให้พิจารณาวัสดุที่ใช้สร้าง น้ำหนัก สี และขนาดของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ด้วย ปัจจุบันเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีจัดสร้างจะมีอักษรย่อ “สลค” และเลข พ.ศ. ที่ผลิตอยู่ที่ด้านหลังของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ อย่างไรก็ตาม หากส่วนราชการใดมีข้อสงสัยในเรื่องความแท้จริงของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่จะรับคืนติดต่อสอบถามได้ที่สำนักอาลักษณ์และเครื่องราชอิสริยาภรณ์ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี และควรติดชื่อของผู้ได้รับพระราชทานไว้กับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ส่งคืนด้วย

๔. วิธีการส่งคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์

๔.๑ การส่งคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์หรือชดใช้ราคาแทนเครื่องราชอิสริยาภรณ์โดยผ่านส่วนราชการต้นสังกัดให้ดำเนินการดังนี้

(๑) ให้ส่วนราชการต้นสังกัดทำหนังสือถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีโดยมีบัญชีแนบท้าย ซึ่งระบุรายละเอียดเกี่ยวกับค่านำหน้าชื่อ ชื่อตัว และชื่อสกุลของผู้ได้รับพระราชทาน ชั้นตราเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ส่งคืน หรือในกรณีที่ชดใช้ราคาให้ระบุชั้นตราเครื่องราชอิสริยาภรณ์และจำนวนเงินชดใช้ด้วยและนำหนังสือมาพร้อมกับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่จะส่งคืนหรือเงินชดใช้ราคาเครื่องราชอิสริยาภรณ์ไปที่สำนักอาลักษณ์และเครื่องราชอิสริยาภรณ์ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ทำเนียบรัฐบาล

(๒) เมื่อเจ้าหน้าที่ของสำนักอาลักษณ์และเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตรวจสอบชั้นตรา จำนวน และความแท้จริงของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ หรือตรวจสอบจำนวนเงินชดใช้กับราคาชดใช้เครื่องราชอิสริยาภรณ์ครบถ้วนแล้ว จะออกไปรับคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์หรือใบเสร็จรับเงิน แล้วแต่กรณีให้แก่ส่วนราชการที่ส่งคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์เพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐานในการส่งคืน

๔.๒ การส่งคืนหรือชดใช้ราคาเครื่องราชอิสริยาภรณ์ด้วยตนเองหรือทนายทให้ดำเนินการดังนี้

(๑) ให้ผู้ได้รับพระราชทานหรือทนายททำหนังสือถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี (กรณีไม่ได้ทำหนังสือ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้จัดเตรียมเอกสารให้กรอกรายละเอียดในการส่งคืนในแบบ ทฐ. พร้อมนำเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่จะต้องส่งคืนหรือชดใช้ราคาเครื่องราชอิสริยาภรณ์ไปที่สำนักอากัษณ์และเครื่องราชอิสริยาภรณ์ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ทำเนียบรัฐบาล

(๒) เมื่อเจ้าหน้าที่ของสำนักอากัษณ์และเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตรวจสอบชั้นตรา จำนวน และความแท้จริงของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ หรือตรวจสอบจำนวนเงินชดใช้กับราคาชดใช้เครื่องราชอิสริยาภรณ์ครบถ้วนแล้ว จะออกไปรับคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์หรือใบเสร็จรับเงิน แล้วแต่กรณี ให้แก่ผู้ได้รับพระราชทานหรือทนายทเพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐานในการส่งคืน

การส่งคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์	
เมื่อได้รับพระราชทาน	ชั้นตราที่ต้องส่งคืน
บ.ม.	-
บ.ช.	-
จ.ม.	บ.ม.
จ.ช.	บ.ช.
ต.ม.	จ.ม.
ต.ช.	จ.ช.
ท.ม.	ต.ม.
ท.ช.	ต.ช.
ชั้นสายสะพาย	
ป.ม.	ท.ม.
ป.ช.	ท.ช.
ม.ว.ม.	ป.ม.
ม.ป.ช.	ป.ช.

หน่วยงาน / สถานที่รับคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์

๑. กลุ่มงานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ สำนักอากัษณ์และเครื่องราชอิสริยาภรณ์ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ในทำเนียบรัฐบาล ถนนนครปฐม เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐ (อาคารเดิม) โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๐ ต่อ ๔๒๔ โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๗๒

๒. หน่วยงานต้นสังกัดของผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ โดยเมื่อหน่วยงานได้รับคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ จากบุคคลในสังกัดแล้วต้องรวบรวมนำส่งสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ตาม ข้อ ๑